

Hogyan olvassuk a Zsoltárokat?

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Krónika 16:7; Nehémiás 12:8;
Zsoltárok 25:1-5; 33:1-3; 82:8; 121:7; Róma 8:26-27

„Majd azt mondta nekik: Erről beszéltem nektek, amikor még veletek voltam, hogy be kell teljesednie mindannak, ami megíratott felőlem Mózes törvényében, a prófétáknál és a zsoltárookban. Akkor megnyitotta értelmüket, hogy értsék az Írásokat” (Lk 24:44-45, ÚRK).

A zsoltárok könyve évezredek óta ima- és énekeskönyvül szolgál zsidóknak és keresztényeknek. Ugyan jellemzően a zsoltárosok Istennek szóló szavait találjuk benne, a tartalom mégsem halandóktól, hanem magától Istentől ered, aki megihlette gondolataikat.

Valóban az Úr indította a zsoltárosokat írásra, ezért mondjuk, hogy amint a Szentírás egészében (2Pt 1:21), úgy *A zsoltárok könyvében* is szolgálain keresztül és Lelke által szól hozzánk Isten. Jézus, az apostolok és az Újszövetség írói idézték a Zsoltárokat, szentírásként utalva rájuk (Mk 12:10; Jn 10:34-35; 13:18). *A zsoltárok könyve* is Isten Igéje, éppen annyira, mint *Mózes első könyve* vagy *Pál levele a rómaiakhoz*.

A Zsoltárokat a héber verselés szabályai szerint írták különböző ókori izraelita szerzők, így ez az irat az ó világukat tükrözi, miközben egyetemes üzeneteket közvetít. A mi korunktól több évezrednyi távolságban keletkezett könyv üzenetének megértése szempontjából alapvető, hogy Isten Igéjeként fogadjuk el, nagy figyelmet fordítva a Zsoltárok költői stílusának jellemzőire, valamint történelmi, teológiai és irodalmi összefüggéseire.

A ZSOLTÁROK AZ ŐSI IZRAELITA ISTENTISZTELETBEN

Olvassuk el 1Krn 16:7, Neh 12:8, Zsolt 18:1-2, 30:1-2, 92:1, 95:2, 105:2, Kol 3:16 és Jak 5:13 verseit! Milyen esetek, helyzetek váltották ki a nevezett zsoltárok megírását? Mikor olvasta/énekelte Isten népe a Zsoltárokat?

A Zsoltárokat az egyéni és közösségi áhítat alkalmaira szerezték. A templomi szertartásokon énekelték, amint utalnak rá azok a zenei jelzések, amelyek hangszert említenek (Zsolt 61:1-2), vagy éneklésre (Zsolt 9:1-2), illetve karmesterre (RÚF, ÚRK) utalnak (Zsolt 8:1-2).

A héber Bibliában *A zsoltárok könyvének* címe az, hogy *tehillim*, „dicséreték” – ami rámutat, mi a gyűjtemény fő célja: Isten dicsérete. A Septuagintában, a héber Biblia korai görög fordításában (Kr. e. 2-3. század) a görög *pszalmoi* szó szerepel, innen ered a könyv angol elnevezése.

Izrael vallási életének nélkülözhetetlen részét képezték a Zsoltárok, például a templomi felajánlások, vallási ünnepek, felvonulások idején és amikor a frigyládát Jeruzsálembe vitték.

A „Grádicsok éneke” szakaszt (Zsoltárok 120-134) zarándokénekeknek is nevezik. Hagyományosan ezeket énekelték az izraeliták, amikor a három fő éves fesztiválra Jeruzsálembe zarándokoltak (2Móz 23:14-17). Az „egyiptomi hallél-zsoltárokat” (Zsoltárok 113-118) és a „nagy hálazsoltárt” (Zsoltárok 136) a három fő éves ünnepen, újhódkor, valamint a templom felszentelésének idején énekelték. A páskaünnep szertartásában jelentős helye volt az egyiptomi hálazsoltároknak. A páskavacsora kezdetén a 113. és a 114. zsoltárokat énekelték, a végén pedig a 115-118. zsoltárokat (Mt 26:30). A „napi dicsőítő énekeket” (Zsoltárok 145-150) pedig a zsinagóga reggeli szertartásában a napi imádságok közé sorolták be.

A Zsoltárok nemcsak kísérő elemei voltak a közösségi istentiszteletnek, hanem tanították is a népet arra, hogyan kell Istent imádni a szent helyen. Jézus a 22. zsoltár szavait mondta imájában (Mt 27:46). A korai egyház életében is jelentős helyet kaptak a Zsoltárok (Ef 5:19; Kol 3:16).

Mi nem a földi szentélyben imádjuk Istent, mégis hogyan lehet része *A zsoltárok könyve* úgy az egyéni, mint a közösségi istentiszteletünknek?

A ZSOLTÁRÍRÓK

A legtöbb zsoltár címében benne van Dávid király neve, akinek aktív szerepe volt Izrael istentiszteleti liturgiájának megszervezésében. Úgy is nevezik, hogy „Izrael dalainak szerzője” (2Sám 23:1, SZIT). Az Újszövetség számos zsoltárt neki tulajdonít (Mt 22:43-45; ApCsel 2:25-29, 34-35; 4:25; Róm 4:6-8). Sok zsoltárt szereztek még a templomi zenészek, akik léviták voltak, pl. Zsoltárok 50 és 73-83 Ászáftól; Zsoltárok 42, 44-49, 84-85, 87-88 Kórah fiaitól; Zsoltárok 88 az ezráhi Hémántól; Zsoltárok 89 pedig az ezráhi Étántól származik. Rajtuk kívül szerzett még zsoltárt Salamon (Zsoltárok 72; 127) és Mózes (Zsoltárok 90) is.

Olvassuk el Zsolt 25:1-5, 42:2, 75:1, 77:1, 84:1-2, 88:2-4 és 89:2 verseit! Mit tudhatunk meg ezekből az igékből a szerzők élethelyzeteiről?

A Szentlélek ihlette a zsoltárosokat, Isten szolgálatában használta fel talentumaikat a hitközösségük javára. A zsoltárírók őszintén odaadó, mély hitű emberek voltak, akik azonban szintén elcsüggedhettek és kísértésekkel szembesültek, mint ahogy mi mindannyian. A réges-rég lejegyzett zsoltárokból bizonyosan tükröződnek hasonló dolgok, mint amilyeneket mi tapasztalunk ma.

„Jusson elődbe imádságom, hajtsad füled az én kiáltásomra! Mert betelt a lelkem nyomorúsággal, és életem a Seolig jutott” (Zsolt 88:3-4). A 21. században élő ember is felkiálthat éppen úgy, mint aki háromezer éve élt.

Egyes zsoltárok nehézségeket említenek, mások az öröme összpontosítanak. A zsoltárosok szabadításért kiáltottak Istenhez, tapasztalták meg nem érdemelt kegyelmét. Dicsőítették Istent hűségéért és szeretetéért, tántoríthatatlan hűséget fogadtak neki. A Zsoltárok tehát az isteni szabadításról tanúskodnak, az Úr kegyelmének és a reménységnek a jelei. Istentől jövő ígéretet közvetítenek mindenkinek, aki kész hit által elfogadni tőle a bűnbocsánat és az új élet ajándékát. Ugyanakkor nem próbálják elkendőzni, elrejtteni vagy kisebbíteni a bűnössé lett világban tapasztalt nehézségeket és szenvedést.

Hogyan találunk reményt és vigasztalást abban, hogy hasonló dolgokkal küzdöttek más hűséges emberek is, például a zsoltárírók?

ÉNEK MINDEN ALKALOMRA

Olvassuk el a következő szakaszokat: Zsoltárok 3; 33:1-3; 109:6-15! Az emberi tapasztalatok milyen különböző oldalait érzékeltetik ezek a zsoltárok?

A Zsoltárok leírják az emberi tapasztalatok teljes körét:

1) Isten hatalmát és teremtő erejét, uralmát, ítéletét és hűségét magasztaló énekek; 2) Hálaadó zsoltárok, amelyekben a zsoltáros Isten bőséges áldásaiért mond szívből jövő köszönetet. 3) Panaszzsoltárok, amelyekben a zsoltáros Istenhez kiált a bajból való szabadulásért; 4) A bölcsességirodalom körébe tartozó zsoltárok, amelyek az igaz élet gyakorlati irányelveit adják; 5) Királyzsoltárok, amelyek Krisztusra, Isten népének Királyára és Szabadítójára mutatnak; 6) Izrael múltját felidéző történelmi zsoltárok.

Ilyen költői eszközöket találunk:

1. *Párhuzamosság*: szavak, kifejezések vagy gondolatok szimmetrikusan megszerkesztett kombinációja, ami a hasonló részek jelentését segít megérteni. Pl. „Áldjad én lelkem az Urat, és egész bensőm az ő szent nevét” (Zsolt 103:1). Ebben a versben a „lelkem” párhuzamban áll azzal, hogy „egész bensőm” - azaz teljes valóm.
2. *Jelképek*: jelképes nyelvezet, ami erősen hat az olvasó érzékeire, felfogására, pl. így írja le az Istennél található menedéket: „szárnyaid árnyéka” (Zsolt 17:8).
3. *Merizmus* (retorikai kifejezés egy ellentétes szó- vagy kifejezéspár - pl. közel és távol, test és lélek, élet és halál - összességére vagy teljességére): „Éjjel-nappal hozzád kiáltok” (Zsolt 88:2, ÚRK), ez a szakadatlan kiáltást jelzi.
4. *Játék a szavakkal*: a lelki üzenet közvetítése a szavak hangzására épít, szójátékkal. A héberben Zsolt 96:4-5 verseiben az ’*élohím* (istenek) és ’*élilím* (bálványok) adnak lehetőséget szójátékokra, azt az üzenetet közvetítve, hogy a népek istenei csak úgy tűnnek, mintha ’*élohím* (istenek) volnának, valójában azonban csupán ’*élilím* (bálványok).

Végül pedig a *szelah* szó rövid közbevetést jelöl, ami vagy szünet tartására szólít, hogy a zsoltár egy bizonyos szakaszának üzenetén elgondolkozzanak a hallgatók, vagy a hangszerkíséret változását (Zsolt 61:5) jelzi.

IHLETETT IMÁDSÁGOK

Mit tanítanak az imádságról 2Sám 23:1-2 és Róm 8:26-27 versei?

A Zsoltárok Izrael népének ihletett imádságai és dicsőítő énekei, ennél fogva elegyedik bennük Istennek és népének a hangja, az Istennel való élnék kapcsolat dinamikájáról árulkodnak.

A zsolttárosok személyes módon szólítják meg Istent: „én Istenem”, „Uram” és „én Királyom” (lásd pl. Zsolt 5:2-3; 84:3). Gyakran így könyörögnek neki: „figyelmezz szavamra” (Zsolt 5:2), „halld meg... az én könyörgésemet” (Zsolt 39:13; 102:3), „lásd meg” (Zsolt 25:18), „mentsd meg életemet” (Zsolt 6:5, RÚF). Nyilvánvalóan az imádkozó ember szavai ezek.

Az adja *A zsolttárok könyve* imádságainak és dicsőítéseinek kimagasló szépségét, vonzerejét, hogy ez az irat Isten Igéje, a hívők buzgó imáinak és dicsőítő énekeinek formájában. Ebből fakadóan olyan bensőséges pillanatokot biztosít Isten népének, mint amiről Róm 8:26-27 verseiben olvashatunk: *„Hasonlatosképpen pedig a Lélek is segítségére van a mi erőtelenségünknek. Mert azt, amit kérünk kell, amint kellene, nem tudjuk: de maga a Lélek eszedezik miérettünk kimondhatatlan fohászokodásokkal. Aki pedig a szíveket vizsgálja, tudja, mi a Lélek gondolata, mert Isten szerint eszedezik a szentekért.”*

A Zsoltárokból Jézus is közvetlenül idézett, pl. Zsolt 110:1 verséből: *„Hiszen maga Dávid mondja a Zsoltárok könyvében: »Azt mondja az Úr az én Uramnak: ülj az én jobb kezem felől, míg ellenségeidet lábad alá nem vetem számolyul«*” (Lk 20:42-43, ÚRK)!

Egyes zsolttárok konkrét történelmi események kapcsán születtek és a zsolttárirók személyes, valamint Izrael népének közös tapasztalataira utalnak, az énekek lelki mélysége azonban vonatkoztatható különféle élethelyzetekre, átívelnek minden kulturális, vallási, etnikai határon, nőknek és férfiaknak egyaránt szólnak. Másként fogalmazva: a Zsoltárok reményt, dicsőítést, félelmet, haragot, szomorúságot, bánatot fejeznek ki, olyasmit, amit minden korban, körülmények között élnek meg az emberek. Mindannyiunkhoz szólnak, a saját tapasztalataink nyelvén.

Jézus idézett a Zsoltárokból. Ezek szerint mennyire fontos ez az irat a mi hitéletünkben is?

A ZSOLTÁROK VILÁGA

Olvassuk el Zsolt 16:8, 44:9, 46:2, 47:2, 8, 57:3, 62:9, 82:8 és 121:7 verseit! Milyen helyet foglal el Isten a zsoltáros életében?

A Zsoltárok világa istenközpontú, a kor embere imával és dicsőítéssel Isten elé akart vinni minden élethelyzetet, tapasztalatot. Isten a Mindenható Teremtő, az egész föld Királya és Bírója, Ő biztosít mindent gyermekeinek, ezért bízhatunk benne állandóan. Amikor népe elesni látszik, még az ellenségeik is azt kérdezik: „*Hol van a te Istened*” (Zsolt 42:11)? Övéinek folytonosan jelenlévő, soha cserben nem hagyó Istene az Úr, szüntelen előttük jár. Végül pedig *A zsoltárok könyve* előrevetíti azt az időt, amikor minden nép, az egész teremtett világ imádni fogja az Urat (Zsolt 47:2; 64:10).

Isten szerepe központi az egész életben, ebből következően az istentiszteletben is. A Zsoltárok keletkezésének korában alapvetően más volt az istentisztelet, mint amilyennek ma sokan gondolják, a bibliai időkben az egész közösség életének természetes és vitathatatlan központi eleme volt. Szükségszerűen istentiszteletben fejeztek ki mindent, ami a nép életében történt, úgy a jót, mint a rosszat. Isten bárhonnán meghallja a zsoltáros szavát, és a legjobb időben adja meg válaszát (Zsolt 3:5; 18:7; 20:7).

A zsoltáros tudatában volt, hogy Isten a mennyben lakozik, ugyanakkor a Sionon is, népe között a szentélyben. Egyszerre van a közelünkben és távol, mindenütt és a templomában (Zsolt 11:4), rejtőzködik (Zsolt 10:1), ugyanakkor bemutatja önmagát (Zsolt 41:13). Isten látszólag egymást kizáró tulajdonságai összekapcsolódnak a Zsoltárookban. A zsoltárirók értették, hogy valójában elválaszthatatlan egymástól Isten közelsége és távoliséga (Zsolt 24:7-10), értették ennek a lelki feszültségnek a dinamikáját. Bármit tapasztaltak is, az Úr jóságának és jelenvalóságának tudata erősítette bennük a reményt, úgy várták, hogy közbelépjen értük, ahogyan és amikor Ő jönnek látja.

Hogyan érzékeltetik a Zsoltárok, hogy Istent nem korlátozhatjuk csupán életünk bizonyos szegmenseire? Az életednek mely területeiről próbálsz távol tartani az Urat?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA: Ellen G. White: *Próféták és királyok*. Budapest, 1995, Advent Kiadó, „A templom és felszentelése” c. fejezet, 24-32. o.

A *Zsoltárok könyvének* százötven zsoltárát öt könyvbe rendezték: 1. könyv (Zsoltárok 1-41), 2. könyv (Zsoltárok 42-72), 3. könyv (Zsoltárok 73-89), 4. könyv (Zsoltárok 90-106) és 5. könyv (Zsoltárok 107-150). Az öt könyvre történő felosztás szerepel a korai zsidó tradícióban, és ez párhuzamos Mózes öt könyvével.

Az irat belső bizonyítékai rámutatnak már korábban meglévő gyűjteményekre: Kórah fiainak zsoltárai (Zsoltárok 42-49, 84-85, 87-88), Aszáf zsoltárai (Zsoltárok 73-83), Grádicsok énekei (Zsoltárok 120-134) és a hálazsoltárok (Zsoltárok 111-118, 146-150). Zsolt 72:20 verse arról tanúskodik, hogy már megvolt Dávid zsoltárainak kisebb gyűjteménye. A legtöbb zsoltár Dávid királyhoz és a királyság korának korai szakaszához (Kr. e. 10. sz.) kötődik, de a gyűjtemény tovább nőtt a következő századokban, a kettészakadt királyság, a fogság és a fogság utáni korokban. Elképzelhető, hogy Ezsdrás vezetésével a héber írnokok állították össze a zsoltárok kisebb gyűjteményeit és rendezték egy könyvbe, amikor az új templom szolgálatának rendszerét szervezték meg. Nem csökkenti *A zsoltárok könyvének* isteni ihletettségét az, hogy szerkesztését írnokok végezték, hiszen a zsoltárirókhhoz hasonlóan ők is Isten őszinte szolgálói voltak, a munkájukat Ő irányította (Ezsd 7:6, 10). A Zsoltárok isteni-emberi természete a testté lett Úr Jézus isteni és emberi természetének egységéhez hasonlítható. „A Biblia emberi nyelven kifejezett, de Istentől származó igazságai az isteni és az emberi egybefonódását tükrözik. Ugyanilyen összefonódásról tanúskodik Krisztus természete is, aki Isten Fia és ember Fia is volt. A Bibliára is érvényes az, ami Krisztusra, hogy »az Ige testté lett, és lakozék közöttünk« (Jn 1:14)” (Ellen G. White: *A nagy küzdelem*. Budapest, 2013, Advent Kiadó, 9. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Mi a jelentősége annak, hogy isteni-emberi eredetű imák és énekek gyűjteménye *A zsoltárok könyve*? Nem könnyű ezt valóban felfogni. Hogyan világít rá ez a gondolat is, hogy milyen szoros kapcsolatra vágyik Isten a népével? Mennyire van közel tehát Isten az emberiséghez - és egyénileg mindannyiunkhoz?
- 2) A csoportban beszéljünk arról, hogy sokszor olyasmit találtunk a Zsoltárokban, ami mintha éppen az adott helyzetünkről szólna! Hogyan adnak vigaszt és reményt ezek a zsoltárok?

BAJOR LÁSZLÓ: ÚJÉVKOR

Új évet írunk!
Álljunk meg hát egy percre.
S míg dáridózik
balga mámort keresve
a pusztulásra
már éretté vált világ,
mi elvonulva
mondjuk el csendes imánk.
Mert ki tudja, hogy
ez év mit hozhat reánk?

Most még sejtelmes,
titokzatos a holnap,
De remény és vágy
reggel köddé foszlanak,
s megmarad majd a
rút és csupasz valóság,
Lelkünkre szakad
válság után a válság!
Csak egy tart majd meg:
a szívbéli imádság!

Ne ábrándozz hát!
De készülj fel keményen
az Úr mellett, a
bűnöknek ellenében.
És határozd el,
mint ahogy én is teszem:
Jézusnak adom
át teljesen szívem.
S hogy megmenti, azt
gyermeki hittel hiszem!